



---

# De Digitale Spaarnepost

Spaarnepost 562: september 2023

In memoriam: Cor Fortgens



## Fortgens

Na een kort ziekbed overleed op 30 augustus jl onze vorige penningmeester Cor Fortgens. Cor kwam bij OHvZ via zijn broer Rick, een groot kenner van vervalsingen en lid van de Bondskeuringsdienst. Die broer woonde in Haarlem, Cor in Voorburg. Op 19 september 2012 werd Cor penningmeester bij de Haarlemse vereniging en twee keer per maand kwam hij trouw naar de bestuursvergaderingen en de verenigingsbijeenkomsten. Als penningmeester was hij zeer nauwkeurig en maakte hij een waterdicht, maar ingewikkeld, financieel volgsysteem. Diezelfde precisie had hij bij de behandeling van de notulen van het bestuur en de verslagen van de jaarvergaderingen. En bij zijn verzameling plaatfouten. Gaandeweg werd Cor ook steeds actiever bij de Verenigde Haagse Filatelisten (<https://www.verenigdehaagsefilatelisten.nl/>) en van daaruit in het bestuur van het Maandblad Filatelie als secretaris en webbeheerder (<https://www.maandbladfilatelie.nl/stichting-maandblad-filatellie-smf-bestuur/>). Daar verrichtte hij een huzarenstukje door alle 100 jaargangen van dat Maandblad online te zetten: een cadeau aan filatelistisch Nederland bij het 100-jarig bestaan van het Maandblad in 2022. In 2020 gaf Cor aan OHvZ te kennen dat hij het te druk kreeg met zijn Haagse activiteiten en hij kon in 2021 worden opgevolgd door Theo van Koolwijk. Cor's toewijding en zorgvuldigheid waren legendarisch. Wij wensen zijn partner Rita en verdere familie veel sterkte met het verwerken van dit grote gemis.

Bestuur OHvZ

Inleiding

We gaan hopelijk weer een mooi postzegelseizoen beleven. We hebben opnieuw prachtig veilingmateriaal, de rondzendingen puilen uit en er zijn weer heel veel nieuwe 5-cent boeken op de ledenbijeenkomsten in te zien (en leeg te halen). We hebben er zin in en we hopen op goede opkomsten en veel verzamelplezier. Ook hopen we dat de inhoud van onze (digitale) Spaarnepost onze leden kan blijven bekoren.

Het is in deze inleiding goed om even stil te staan bij ontwikkelingen in de landelijke filatelie, want daar ging het de laatste jaren niet zo goed mee. En ineens lijken alle kwartjes gevallen te zijn en is er weer veel elan om de landelijke filatelie een levensvatbare doorstart te geven.

- Na een imploderend Bondsbestuur en eindeloze gesprekken over een mogelijke fusie van de Koninklijke Nederlandse Bond van Postzegelverzamelaars met het Samenwerkingsverband Filatelie is er nu een heel nieuw bestuur en dat pakt de zaken voortvarend aan. En de fusie

met de SVF is van de baan; wel een wens om waar dat zinnig is nauw(er) te gaan samenwerken.

- Het Maandblad had een archaïsche bestuursstructuur en die is in april vervangen door een veel bredere en modernere aanpak. Al eerder was er een nieuwe hoofdredacteur benoemd die veel meer de verenigingen centraal stelt in het blad.
- De Bondsbibliotheek krijgt nu veel aandacht en het achterstallige onderhoud van de laatste jaren wordt in rap tempo weggewerkt en gekeken wordt hoe er beter kan worden aangesloten bij de internationale filatelistische bibliotheken en hoe de Nederlandse filatelisten beter zouden kunnen worden bediend.
- Er is in de Bond en bij het Maandblad nu meer aandacht voor 'digitale filatelie'. Er komt in oktober zelfs een heel nummer over! De Bond gaat een nieuwe website krijgen en bij het Maandblad staan alle 100 eerdere jaargangen nu online (en tot vier jaar oud voor iedereen toegankelijk).

In het Maandblad Filatelie van augustus jl stelde het nieuwe bestuur zich voor. Dat zullen we hier nog even samenvatten.



Peter Teurlings (62) - voorzitter • Voorzitter van de 's-Hertogenbossche Filatelistenvereniging • Voorzitter van Stichting Hertogpost • Voorzitter Vereniging van Persoonlijke Postzegel Verzamelaars • Organisator van postzegeltentoonstellingen en manifestaties

Pieter Verbakel (69) – secretaris • Secretaris Studiegroep Britannia • Vicevoorzitter Postzegelvereniging Monster • Machin-specialist

Conny van Vliet (52) - penningmeester • Verzamelaar Great Britain

Wout Janse (67) - vicevoorzitter • Voorzitter Usca • Specialist USA filatelie

Arie Zonjee (72) - bestuurslid juryzaken en tentoonstellen • Geïnteresseerd in posthistorische en traditionele filatelie. • Voorzitter ACJ, Lid BKD, FIP en KNBF Jurylid • Vicevoorzitter Po & Po en PC Castricum.

Michael Brekelmans (65) – bestuurslid communicatie en digitalisering • Verzamelgebied administratieve stempels van de Posterijen, machinestempels en posthistorie • Voorzitter Po & Po • Redacteur De Postzak (Po & Po) en Notities (Academie), • Mede-auteur van het Handboek Postwaarden

Ivo Slikkerveer (59) – bestuurslid • Secretaris van postzegelvereniging Philatron Drunen

---

In dit bestuur zit dus veel filatelistische bestuurservaring, zowel in plaatselijke als in landelijke postzegelverenigingen.

Op p. 360 van het Maandblad Filatelie van augustus jl staat 'waar we voor staan' en dat klinkt veelbelovend.

Ook Uw eigen bestuur heeft niet stilgezeten. Nadat we in juni een 'vrije' ledenbijeenkomst hadden (zonder veiling, maar met mogelijkheden om te ruilen, te kopen en te verkopen en natuurlijk ook om eens goed in de 5-cent boeken te kijken) hebben we in de zomerperiode met het bestuur een tuinsessie gehad om eens vrij te praten over de langere termijn van onze vereniging en van de filatelie. We constateerden dat er in en na de coronatijd een aantal nieuwe leden is bijgekomen (vooral ook onze publieksbijeenkomst op 5 april jl heeft een goede rol gespeeld) en dat waren vooral relatief jongere leden. De leeftijdsopbouw van onze vereniging blijft natuurlijk wel aangeven dat postzegelen vooral een 'seniorenhobby' is geworden, vaak ook van mensen die dat al heel lang doen. Daar is op zich niets mis mee, maar een risico is dan natuurlijk wel dat het moeilijk is om bestuurders te vinden die daar fut in hebben (al zou je zeggen: die mensen hebben toch alle tijd!). We houden van statistiek: van onze ca 160 leden zijn er nu 80 leden 75 jaar of ouder en dus ook 80 jonger dan 75. De verdeling van deze 'jongeren' is dan als volgt:

70-74: 30      65- 69: 21      60-64: 11      55-59: 11      50-54: 2      <50: 5

Omdat we een 'bestuur op leeftijd' hebben (Theo is met 67 de jongste) zouden we het mooi vinden als er voor elke functie een of meer 'jonge' schaduwbestuurders komen die we dan langzaam kunnen gaan inwerken: ze verlenen hand- en spandiensten aan de bestuursleden die gaan over 1) de rondzendingen, 2) de veilingen, 3) de nalatenschappen, 4) het schrijven van stukjes voor de Spaarnepost, 5) het organiseren van de 5-cent boeken, 6) het aanvullen van de website-delen over de postgeschiedenis van de streek of over ledenverzamelingen en 7) PR activiteiten om OHvZ onder de aandacht te brengen en leden te werven. We willen onze 'jongeren' dan ook vragen om daar over na te denken. En we gaan ze ook actief benaderen! Maar leden uit onze middenleeftijd-groep (75-85) en onze echte senioren (85+) zijn natuurlijk ook zeer welkom als vrijwilligers.

Tenslotte: het bestuur heeft besloten om tot nader order een innamestop in te stellen voor de rondzending postzegels en wil wel graag meer inzendingen ontvangen voor de rondzending poststukken. Elders in deze Spaarnepost meer hierover.

TD

---

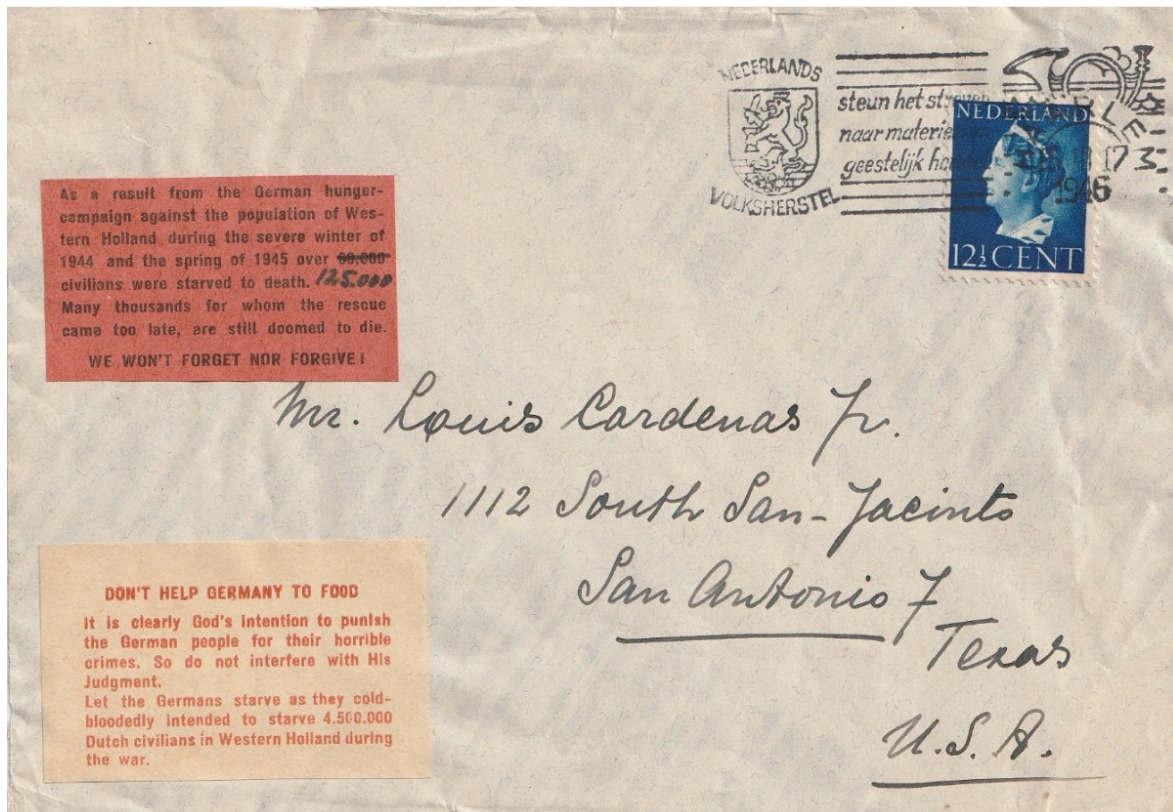
Poststuk van de Maand september 2023

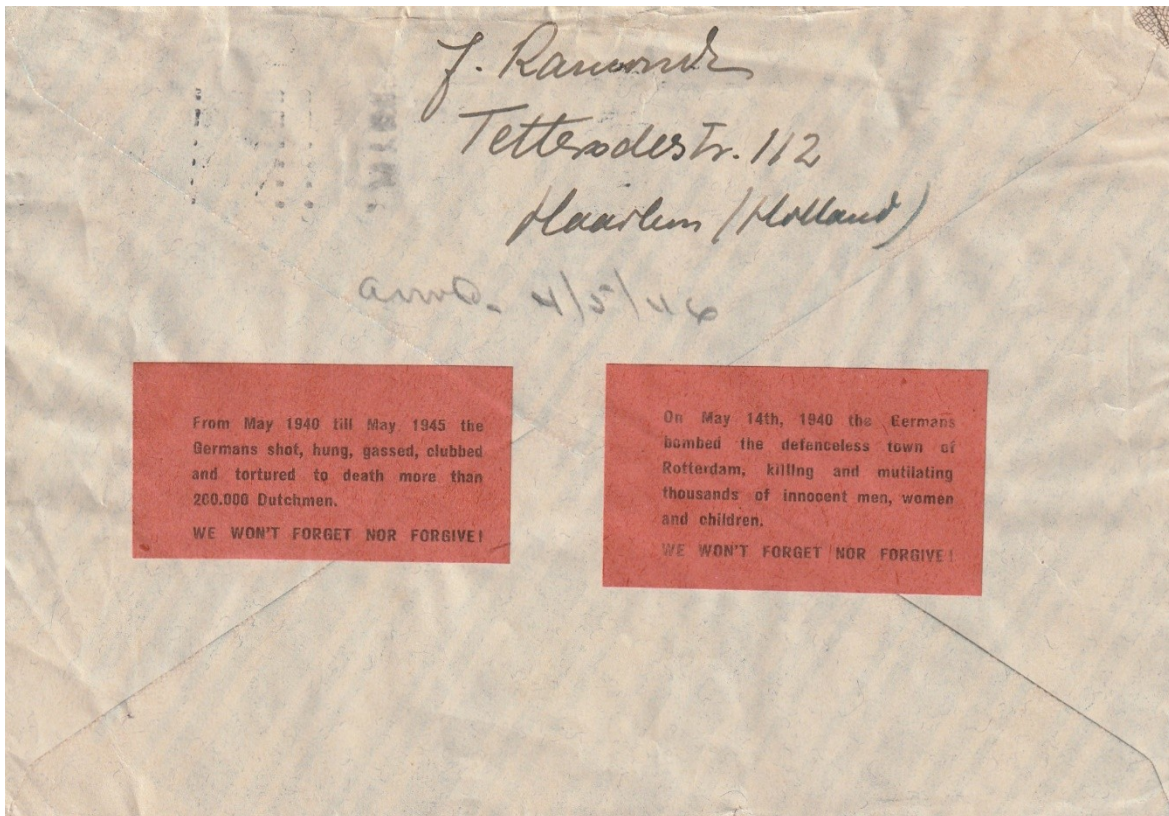
We kregen deze interessante cover opgestuurd met de vraag om informatie over wie deze labels heeft gemaakt (in 1945 of 1946) die op deze brief vanuit Haarlem zijn verstuurd naar de VS. Een oproep tot 'oog om oog, tand om tand'. En dan ook nog een poststempel van het Nederlands Volksherstel. Wie weet meer?

De vraag kwam (vanwege onze website over de postgeschiedenis van onze streek) naar ons toe vanuit de Verenigde Staten, waar Ben H. Jansen (uit Nederland afkomstig) al vanaf 1980 woont. Hij verzamelt Nederland en landkaarten op postzegels en heeft vooral interesse in niet bestelbare poststukken. Hij is lid van Po-en-Po, de American Philatelic Society, de Netherland Philatelic Circle (NPC), en de American Association of Netherlands Philately (ASNP). Hij is redacteur voor NPC en de ASNP (en daar ook Secretaris), en publiceert regelmatig. En hij meldt ons: "een 'electronisch' ASNP

lidmaatschap is gratis, zie [www.asnp1975.com](http://www.asnp1975.com) ". Inderdaad: alle nummers vanaf het beginjaar 1975 zijn gratis te bekijken op die website: <http://www.asnp1975.com/ASNP.Vols.Index.Link.htm> (en zo gewenst te printen). In het jongste nummer (van maart 2023) staat ook een stuk over de digitalisering van het Maandblad Filatelie vanaf 1922 en over de manier waarop niet-Nederlandstaligen dat dan zichtbaar kunnen maken in het Engels (of welke andere google-taal dan ook). En het is een prachtblad om regelmatig in te zien. Ben Jansen woont in Dickinson, North Dakota en daar zit dan ook het secretariaat van de American Association of Netherlands Philately. Ze hebben (in California) een uitgebreide filatelistische bibliotheek en de catalogus staat online: <http://www.asnp1975.com/page6.html>

Maar nu het poststuk:





Wie weet waar dit vandaan komt?

TD

Digitale Filatelie

Elke maand verschijnt er een aflevering van de rubriek 'digitale filatelie' in het Maandblad Filatelie. Het Maandblad is voor abonnees (en alle leden van OHvZ zijn abonnee via onze Vereniging) niet meteen, maar vaak wel snel, online te raadplegen op de website van het Maandblad als men zich als lid heeft geregistreerd (zie: <https://edities.maandbladfilatelie.nl/registreren/>). Voor anderen is er een zogenaamde 'grace period' van vier jaar. Alle afleveringen van vóór 2019 zijn voor iedereen digitaal in te zien (<https://edities.maandbladfilatelie.nl/jaargangen/>).

Een rubriek zoals 'digitale filatelie' zou eigenlijk meteen voor iedereen zichtbaar en bruikbaar moeten zijn en vooral de gegeven digitale bronnen zouden dan meteen op het scherm aanklikbaar moeten zijn. Dat is nu (nog) niet mogelijk. Daarom hebben we vanaf begin 2023 al die bronnen steeds in de digitale Spaarnepost gezet, die alle leden van OHvZ per e-mail krijgen opgestuurd en die daarna snel online staan (<https://ohvz.nl/digitale-spaarnepost/>).

In dit septembernummer van de Spaarnepost behandelen we twee afleveringen in het Maandblad Filatelie; die van juni/juli en die van augustus 2023.

JUNI/JULI 2023: DE UPU

De juni/juli aflevering ging over de UPU, de Universal Postal Union.



De gegeven bronnen waren de volgende:

BRON 1: <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union> : de website van de UPU zelf

BRON 2: <https://www.postnl.nl/> : ook PostNL is lid van de UPU

BRON 3: [www.cpostinternational.com](http://www.cpostinternational.com) : maar ook Curacao

BRON 4: <https://www.postaruba.com/> : en Aruba

BRON 5: <https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Bodies/International-Bureau/Directorates> : uitleg over de structuur van de UPU

BRON 6: <https://trello.com/b/2R01IObs/world-post-day-2022-upu-social-media-board> : over de jaarlijkse Wereld Post Dag

BRON 7: <https://www.pwmo.org/Illegals/15-phil-obs.htm>; zie ook: <https://www.pwmo.org/Illegals/16-call-on-stamp-collectors.htm> : over 'illegale postzegels' waakt de Worldwide Philatelic Observatory, gekoppeld aan de 'Philatelic Webmasters Organization.

BRON 8: <https://www.africaknows.eu/papB09-10.htm>; daar staat het 'paper' van Maria Zofia Libera, een boeiend overzicht van haar pogingen om 'illegale' postzegeluitgiftes aan de kaak te stellen en de paneldiscussie over haar paper is ook te vinden op de website van africaknows.

BRON 9: <https://www.upu.int/UPU/media/upu/DL.PHIL/Circulaires/2022-171/English.pdf> : Waarschuwingen bij de UPU zelf tegen illegale postzegeluitgiftes.

AUGUSTUS 2023: MARCOPHILIE



Het augustusnummer gaat in op het verzamelen van poststempels.

Daarbij werden de volgende bronnen gegeven:

BRON 1: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Marcofilie>; ook: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Categorie:Poststempel> : het Nederlandstalige wikipedia lemma over poststempels

BRON 2: <http://poststempels.nedacademievoorfilatelie.nl/wp-content/uploads/sites/6/2020/01/01-Puntstempels-inleiding.pdf> Het enorme overzicht dat de Nederlandse Academie voor Filatelie op haar website plaatste over de Nederlandse poststempels, tot de dag van vandaag

BRON 3: <https://ohvz.nl/op-hoop-van-zegels/postgeschiedenis/de-gebruikte-poststempels/> : op onze eigen website de stempelgeschiedenis van de streek

BRON 4: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Marque\\_postale](https://fr.wikipedia.org/wiki/Marque_postale) : de Franse wikipedia site over Franse poststempels is erg uitgebreid

BRON 5: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Marques\\_postales\\_fran%C3%A7aises](https://fr.wikipedia.org/wiki/Marques_postales_fran%C3%A7aises) : idem

BRON 6: [https://it.wikipedia.org/wiki/Annullo\\_postale](https://it.wikipedia.org/wiki/Annullo_postale) : Ook de Italiaanse wikipedia site mag er wezen

BRON 7: <https://po-en-po.nl/> In Nederland is er een gespecialiseerde vereniging voor poststukken en poststempels

BRON 8: <http://poststempels.nedacademievoorfilatelie.nl/> : en opnieuw: de Nederlandse Academie voor Filatelie besteedt veel aandacht aan de poststempelgeschiedenis van Nederland

BRON 9: [https://de.wikipedia.org/wiki/Entwertung\\_\(Philatelie\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Entwertung_(Philatelie)) : dit is de Duitstalige website van wikipedia: van een grote degelijkheid

BRON 10: <https://de.wikipedia.org/wiki/Poststempel> : Idem

BRON 11: [https://fvduitsland.nl/?page\\_id=3087](https://fvduitsland.nl/?page_id=3087) : Michel heeft een speciale stempelcatalogus, waar niet iedereen even blij mee is; hier een boekbespreking in het Nederlandstalige blad Deutsche Post

BRON 12: <https://stampsx.com/ratgeber/stempel-datenbank.php> : en stampsx is een website die je gezien moet hebben om het te geloven

BRON 13: [https://de.wikipedia.org/wiki/Liste\\_der\\_ehemaligen\\_Postleitzahlen\\_in\\_Deutschland](https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_ehemaligen_Postleitzahlen_in_Deutschland) : de Duitstalige Wikipedia geeft een goed overzicht van de vroeger gebruikte postcodes in de BRD en de DDR

BRON 14: <https://www.suche-postleitzahl.org/> : welke postcodes er na 1993 in Duitsland werden gebruikt is te vinden op deze website

BRON 15: [https://de.wikipedia.org/wiki/Briefzentrum\\_\(Deutsche\\_Post\\_AG\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Briefzentrum_(Deutsche_Post_AG)): In Duitsland kwamen vanaf midden jaren '90 ook 100 Briefzentrum codes in gebruik

BRON 16: <https://www.fvduitsland.nl/> : In Nederland is er een verzamelaarsvereniging voor Duitsland, met altijd veel aandacht voor de poststempels van de Duitse gebieden

BRON 17: <https://www.bdph.de/>: De website van de Duitse Bond van Postzegelverzamelaars.

TD

## Frankrijk als cultuurland

### Robert Deuling

Robert Deuling is al lang lid van Op Hoop van Zegels en verzamelt al van kinds af, eerst vooral Nederland en NOG en later verschoof de nadruk naar Frankrijk en naar Duitstalige gebieden (dus ook Oostenrijk, Liechtenstein en Zwitserland). Dat verzamelt hij allemaal tot ongeveer 2003 in mooie Davo albums. Hij is lid van de Contactgroep Frankrijk Verzamelaars en publiceert ook in hun blad



Marianne. Robert gaat voor de Spaarnepost een flink aantal bijdrages leveren en we beginnen daarmee in deze Spaarnepost.

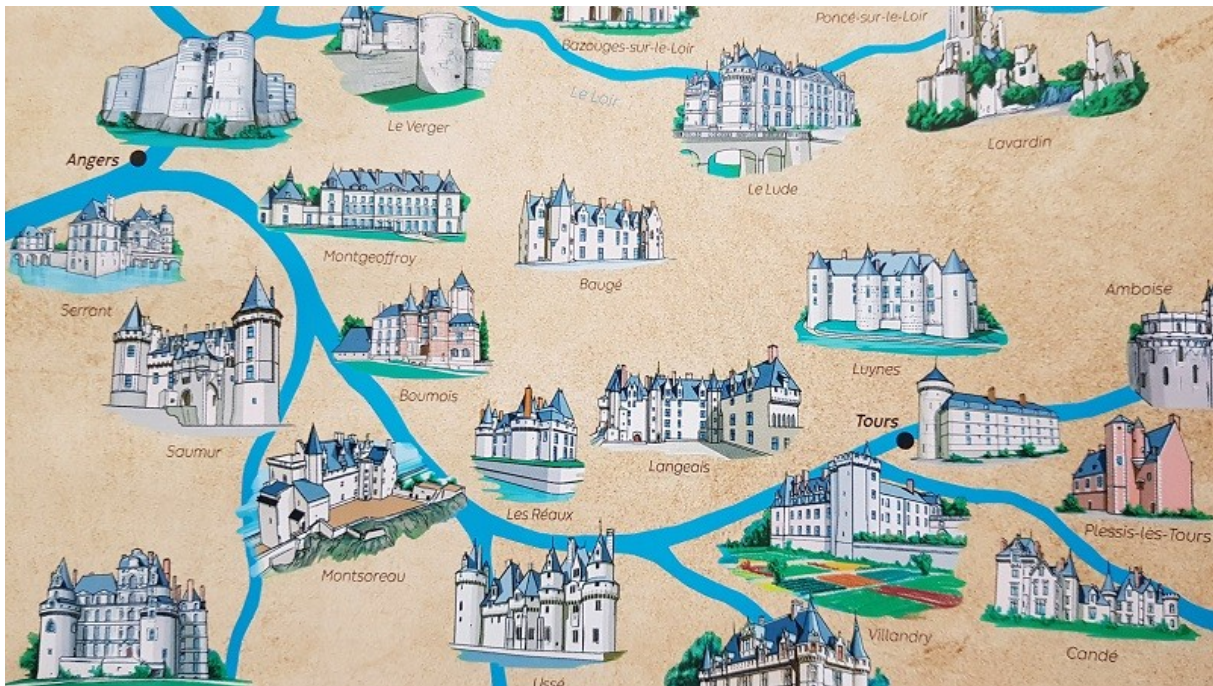


<https://thumbs.dreamstime.com/b/frankrijk-kaart-hand-getekend-tekenfilm-cultuurlandmerken-nationale-symbolen-flora-uitvindingen-toeristische-attracties-266067052.jpg>

## Inleiding

Waarschijnlijk is er geen ander groot Europees land, dat meer cultuur heeft voortgebracht dan Frankrijk. De cultuur heeft zijn oorsprong al ruim van vóór de Romeinen. De Romeinen hebben veel sporen achtergelaten in het zuiden en zuidoosten; de Kelten (Britten) in Bretagne; Engelsen (Anglo-Saksen) in het westen; Noormannen in Normandië; Duitsers (Habsburgers) in het noordoosten en Italianen in het zuidoosten. Tussen de perioden van strijd met de burens leefde de cultuur steeds op. Dit heeft zijn weerslag in Franse postzegels. Dit gegeven heeft mij geïnspireerd om van enkele onderdelen van die Franse cultuur iets op papier te zetten. Soms is het uitgangspunt een tekst waarbij Franse postzegels zijn gezocht. Andere keren is uitgegaan van een onderwerp waarbij Franse postzegels zijn uitgegeven en waarbij een tekst is samengesteld. Hoe het ook zij, van enkele onderdelen is een tekst met Franse postzegels al gereed. Deze publiceren we in de Spaarnepost worden en ze worden opgenomen in het digitale deel van de website van OHVZ. Zijn er ideeën voor onderwerpen dan houd ik mij aanbevolen en zal ik zien wat ermee kan worden gedaan. Veel leesplezier.

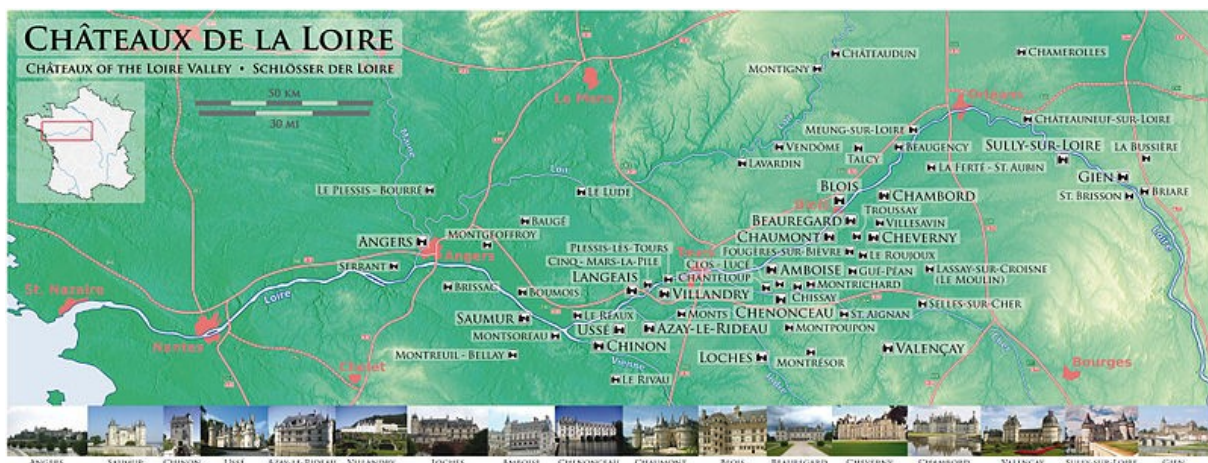
## Kastelen langs de Loire



<https://www.unlivredansmavalise.com/wp-content/uploads/2020/10/grande-imagierie-chateaux-de-la-loire-4.jpg>

De Loire is met 1012 km de langste rivier van Frankrijk. De Loire ontspringt in de Ardèche in het Centraal Massief, op een hoogte van 1400 meter boven de zeespiegel, aan de voet van de Mont Gerbier de Jonc. Over de juiste locatie van de bron bestaat enige onenigheid zodat men er op korte afstand van elkaar twee verschillende kan bezoeken: de bekendste is te bewonderen in een stal van een boerderij waar het water uit de kraan komt, de andere onopvallend in een weide even verderop.

Het stroomgebied van de Loire van 117.000 km<sup>2</sup> beslaat een vijfde deel van Frankrijk. De Loire mondt uit in de Atlantische Oceaan. De getijdenwerking gaat tot 60 kilometer landinwaarts. Door de vele aanvallen zowel over de rivier vanuit de Atlantische Oceaan, als vanuit het land heeft men het gebied rond de rivier verdedigd met versterkingen, kastelen (naar het Latijn: Castèl = versterkt huis) genaamd.



[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/cb/Ch%C3%A2teaux\\_de\\_la\\_Loire\\_-\\_Karte.jpg/1200px-Ch%C3%A2teaux\\_de\\_la\\_Loire\\_-\\_Karte.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/cb/Ch%C3%A2teaux_de_la_Loire_-_Karte.jpg/1200px-Ch%C3%A2teaux_de_la_Loire_-_Karte.jpg)

Er zijn ongeveer 140 kastelen in het stroomgebied van de Loire, voornamelijk langs de rivier de Loire in de departementen Maine-et-Loire, Loir-et-Cher en Indre-et-Loire in Midden-Frankrijk. Het

zijn renaissance-kastelen. Veel kastelen zijn te bezoeken. Sommige kastelen zijn het hele jaar geopend, andere alleen in de zomer. Veel kastelen hebben Franse tuinen in barokstijl. Het Loiredal tussen Sully-sur-Loire en Chalonnes-sur-Loire is door UNESCO tot Werelderfgoed verklaard vanwege de vele kastelen die daar te vinden zijn.

Voor het samenstellen van deze tekst en de afbeeldingen is gebruik gemaakt van Wikipedia. De postzegels zijn de Timbres de France uit de Catalogue van uitgever Yvert & Tellier. Gekozen is voor een alfabetische volgorde van de namen van de kastelen, welke met een Franse postzegel zijn vereerd.



Kasteel Clos Lucé in Amboise (Y1759)

Manoir du Clos Lucé is een kasteel gesitueerd in de Franse gemeente Amboise in het departement Indre-et-Loire in Frankrijk aan de oevers van de Loire. Amboise is een stad aan de zuidoever van de Loire. Het kasteel is een beschermd historisch monument sinds 1862.

Le Clos Lucé werd in 1477 op de hoogte van Amboise gebouwd voor Étienne le Loup. Het is opgetrokken in baksteen en natuursteen, en het was eenvoudig maar comfortabel ingericht. Loup verkocht het landgoed in 1490 aan Karel VIII. Het landgoed werd in 1516 ter beschikking gesteld aan Leonardo da Vinci. Leonardo da Vinci stierf op het landgoed op 2 mei 1519. Hij liet er drie meesterwerken achter, waaronder De Mona Lisa. Dit schilderij hangt nu het Louvre onder de naam: La Joconde.

Tegenwoordig is het een museum over het leven, werk en voorbeelden van uitvindingen van Leonardo da Vinci. Het kasteel is een rijksmonument.



Leonardo de Vinci (Y929)



### Kasteel van Amboise (Y1390)

Het Kasteel van Amboise ligt in Amboise bij de rivier de Loire in het midden van Frankrijk tussen de steden Blois en Tours.

Het Kasteel van Amboise torent hoog boven de stad uit en is gebouwd op een rots die al eeuwenlang wordt gezien als het ideale uitkijkpunt over de loop van de Loire. Zijn geschiedenis begint in de elfde eeuw, toen graaf Fulco III van Anjou begon met de bouw van een stenen vesting. Zijn vesting werd door de eeuwen heen versterkt en uitgebreid tot het in 1434 in handen kwam van koning Karel VII van Frankrijk. Hij nam het over van de vorige eigenaar, Lodewijk van Amboise, die in 1431 werd gearresteerd vanwege samenzwering tegen de koning. Jarenlang was het kasteel eigendom van de koningen van Frankrijk, die het kasteel veelvuldig als residentie voor zichzelf of hun gezinsleden gebruikten. Zo liet Lodewijk XI zijn vrouw Charlotte van Savoye en kinderen op het kasteel wonen.

Hun zoon Karel VIII koos er echter voor zelf op het kasteel te wonen met zijn vrouw Anna. Van alle vorsten leefden zij het langst op Amboise. Hun emblemen, een zwaard van vuur en een hermelijnenstaart, zijn dan ook in veel kamers van het kasteel te vinden.

Het kasteel was een tijdje in bezit van Gaston van Orléans, de broer van koning Lodewijk XIII. Na zijn dood kwam het weer in handen van de Kroon, het werd een staatsgevangenis en het kasteel werd cadeau gedaan aan o.a. minister Nicolas Fouquet. Tijdens de Franse Revolutie werd het grootste gedeelte van het kasteel verwoest. Tegenwoordig is nog maar een klein deel van het oorspronkelijke kasteel te zien. Koning Lodewijk Filips begon tijdens zijn regering met de restauratie van het kasteel, maar zag zich gedwongen daarmee te stoppen bij zijn aftreden. Het werd een tijdje staatsbezit, maar werd in 1873 teruggegeven aan de erfgenamen van Lodewijk Filips. Zij deden hun uiterste best om het kasteel te herstellen, maar tijdens de Duitse invasie in 1940 liep het kasteel weer schade op. Tegenwoordig is het kasteel nog altijd eigendom van een afstammeling van Lodewijk Filips. Het kasteel is een rijksmonument.



### Kasteel van Angers (Y1210)

Het Kasteel van Angers is een 13e-eeuws kasteel in de stad Angers in westelijk Frankrijk. Het kasteel staat op een rots boven de rivier Maine. Het omvat een gebied van 25.000 m<sup>2</sup> en heeft 17 massieve torens.

Al in de Romeinse tijd stond er een fort op de strategisch gelegen plek van het kasteel. In de 9e eeuw kwam het fort onder heerschappij van de machtige hertogen van Anjou. In 1204 werd het gebied veroverd door de Franse koning Filips II, en in de periode 1240-1250 liet zijn kleinzoon Lodewijk IX op de plek van het fort een enorm kasteel bouwen. De burcht diende als zetel van het machtige Huis van Anjou. Lodewijk I van Anjou, hertog van Anjou en tweede zoon van de Franse koning Jan II, liet tussen 1373 en 1383 een enorm wandtapijt maken, het *Tapisserie de l'Apocalypse*. Het wandtapijt is 103 meter lang, en is daarmee het langste wandtapijt ter wereld. Het verbeeldt de Apocalyps (dag des oordeels) uit het Bijbelse boek Openbaring van Johannes.

Lodewijk II van Napels en zijn vrouw Yolande van Aragón voegden in 1405-1423 een kapel en koninklijke appartementen toe aan het kasteel. In de kapel werd een relik bewaard, dat een houtsplinter afkomstig van het Heilige Kruis zou zijn.

In de 18e eeuw diende het kasteel als militaire academie. Tijdens de opstand in de Vendée ten tijde van de Franse Revolutie werd het kasteel gebombardeerd door de opstandelingen. De dikke muren van het kasteel bleken echter prima bestand tegen het kanonnenvuur, en uiteindelijk gaven de opstandelingen hun poging om het kasteel in te nemen op.

Tijdens de Duitse bezetting van Frankrijk in de Tweede Wereldoorlog werd het kasteel zwaar beschadigd nadat geallieerde bombardementen een explosie in een munitieopslagplaats in het kasteel veroorzaakten.

Vandaag de dag dient het kasteel als museum voor wandtapijten. Het kasteel is sinds 1875 een rijksmonument.



Kasteel van Azay-le-Rideau (Y2464)

Het Kasteel van Azay-le-Rideau staat in de buurt van het gelijknamige dorp. Het is een van de beroemdste kastelen langs de Loire. Het ligt aan de rivier de Indre, een zijrivier van de Loire.

Voordat het kasteel werd gebouwd, stond er waarschijnlijk een grote slottoren die het wad in de Indre moest bewaken. In de 12e eeuw behoorde deze woontoren toe aan het geslacht Azay, de heren van Ridel, aan wie het huidige kasteel zijn naam ontleent. Begin 16e eeuw kwamen de slottoren en het omliggende land in handen van de uit Tours afkomstige Gilles Berthelot, die o.a. schatmeester van Frankrijk was. Met de hulp van zijn vrouw Philippe Lesbahy begon hij met de bouw van een nieuw kasteel. Omdat Berthelot voor zijn werk vaak afwezig was, had zijn vrouw vrij spel in de bouw van het kasteel. De stijl is een overgang tussen de late gotiek en de vroege renaissance. Dit komt o.a. tot uiting in het centraal gelegen Italiaanse trappenhuis, dat door Philippe werd gebouwd. In het kasteel zijn veel hermelijnen en salamanders – emblemen van koning Frans I en koningin Claude – te vinden. Helaas konden deze tekenen van eerbetoon aan de koninklijke macht het echtpaar Berthelot niet behoeden voor de ongenade van de koning.

In 1528 werd Berthelot namelijk, evenals een groot aantal andere schatkistbewaarders, door koning Frans I beschuldigd van verduistering en zag Berthelot zich gedwongen het incomplete kasteel te

ontvluchten. Hij week uit naar Metz en keerde nooit meer terug. In datzelfde jaar legde de koning beslag op het kasteel van Azay-le-Rideau en schonk het aan Antoine Ruffin, de wapenmaker van de koning en later zijn ambassadeur.

In de eeuwen daarna wisselde het kasteel vaak van eigenaar, maar er werd niet veel veranderd aan het kasteel van de Berthelots. De laatste bewoners van het kasteel waren de markiezen van Biencourt, die er vijf generaties lang woonden. Deze adellijke familie bewoonde het kasteel van 1787 tot 1899 en wist de Franse Revolutie te overleven. In 1905 werd het kasteel Azay-le-Rideau door de Franse overheid gekocht. Het kasteel werd compleet gerenoveerd en het interieur werd opnieuw gemeubileerd. Vandaag de dag is het kasteel geopend voor bezoekers.



Kasteel van Blois (Y1255)

Het Kasteel van Blois ligt in de stad Blois in de Loire-streek langs de rivier de Loire, niet ver van Orléans, in het midden van Frankrijk in het departement Loir-et-Cher.

Het kasteel is van oorsprong een 13e-eeuwse burcht van de graven van Blois (uit die periode bleef de zaal van de vergadering van de Staten-Generaal bewaard). Koning Lodewijk XII liet hier aan het einde van de 15e eeuw een nieuw kasteel oprichten in Italiaanse renaissancestijl, met (nu verdwenen) Napolitaanse tuinen. Koning Frans I vormde het kasteel in het begin van de 16e eeuw om tot een meesterwerk van Franse renaissancekunst, door een vleugel bij te bouwen met daarin de wereldberoemde open wenteltrap en de "gevel met de loges". Ook Hendrik III van Frankrijk heeft hier gewoond.

De Lodewijk XII-vleugel is het Musée des Beaux-Arts met 16e- en 17e-eeuwse schilderkunst. In het hoofdportaal staat het ruitersstandbeeld van Lodewijk XII. Het kasteel is het gehele jaar te bezoeken. In de zomer wordt op de Place du Château 's avonds een film vertoond over de geschiedenis van het kasteel.



Kasteel van Chambord (Y924 en 3703)

Het kasteel van Chambord ligt in het departement Loir-et-Cher in het Loiredal is. Het is een 16<sup>e</sup>-eeuws jachtkasteel, dat nooit is gebruikt om langdurig in te wonen.

Het kasteel is het grootste en waarschijnlijk beroemdste kasteel aan de Loire. Het ligt ongeveer vijftien kilometer ten oosten van Blois, bij de rivier de Cosson in de Sologne, aan de rand van het Forêt de Boulogne in het bosrijke natuurgebied Réserve Nationale de Chasse de Chambord. Het kasteel telt 440 kamers, 365 torens en 1036 ramen. Het domein is 5500 hectare groot en is volledig omringd door een 32 kilometer lange muur.

Na 1945 heeft een grootscheepse restauratie Chambord veel van zijn oorspronkelijke karakter teruggegeven. Het kasteel wordt tegenwoordig druk door toeristen bezocht. Het kasteel van Chambord staat op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.



Kasteel van Chaumont (Y3947)

Het Kasteel van Chaumont-sur-Loire (of: Kasteel van Chaumont) ligt in het stadje Chaumont-sur-Loire. Het kasteel ligt hoog boven de stad en kijkt uit op de rivier de Loire. Het staat bovendien op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

Het *château Chaumont* te Chaumont-sur-Loire behoorde toe aan de graaf van Blois, Eudes I. Hij schonk het later aan Gelduin, een Normandische ridder. Later kwam het kasteel door middel van schenking in handen van de familie d'Amboise. Hugues d'Amboise, tweede heer van Chaumont, bouwde een stenen slottoren. Hiermee had hij samen met het kasteel van Amboise en het *château Montrichard* een driehoek van verdedigingswerken gecreëerd. In de 13e eeuw behield de oudste familietak het kasteel van Amboise, en ging Chaumont over aan de jongste tak.

In 1455 werd het kasteel in brand gestoken door koning Lodewijk XI als straf voor kasteelheer Pierre d'Amboise, kamerheer van Karel VII en Lodewijk XI. Hij was namelijk in opstand gekomen tegen de koninklijke macht. Het kasteel staat op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.



Kasteel van Chenonceau (Y611)

Het Kasteel van Chenonceau ligt in de Loirevallei bij de plaats Chenonceaux in het Franse departement Indre-et-Loire, niet ver van Amboise en tussen Blois en Tours. De naam van het kasteel wordt zonder -x geschreven, in tegenstelling tot die van het plaatsje Chenonceaux. Het is een van de kastelen van de Loire.

Het is een van de meest bijzondere kastelen van het Loiregebied omdat het kasteel over het water van de rivier de Cher ligt en bezienswaardige en goed onderhouden tuinen heeft. Het kasteel is in privébezit en is het hele jaar geopend. Bezoekers kunnen gebruikmaken van een audiotour met een iPod.

Het oude kasteel dateert van 1432 en werd gebouwd door Jean II Marques, volgeling van koning Karel VII. Thomas Bohier, secretaris-generaal van Financiën van Frans I, kocht het kasteel in 1513. Bij de dood van Bohier bracht een doorlichting onregelmatigheden aan het licht. Dat was een gelegenheid om forse eisen te stellen aan de nabestaanden van Bohier en alzo het kasteel te claimen in 1535.

Hendrik II erfde het en schonk het kasteel aan zijn maîtresse Diane de Poitiers, hertogin van Valentinois. Na het overlijden van Hendrik in 1559 liet zijn echtgenote Catharina de Medici Diane uit het kasteel zetten. In ruil daarvoor kreeg Diane het veel kleinere kasteel van Chaumont-sur-Loire. Door deze gebeurtenissen kreeg het kasteel de bijnaam Château des Dames.

Van 1940 tot 1942 maakte de Cher deel uit van de demarcatielijn, die de grens markeerde tussen het door Duitsland bezette deel van Frankrijk en het onbezette Vichy-Frankrijk.



Kasteel van Cheverny (Y980)

Het Kasteel van Cheverny is een kasteel ten zuiden van het dorpje Cour-Cheverny niet ver van Blois aan de rand van het Forêt de Cheverny. Het ligt in de Loire-streek bij de rivier de Loire in het midden van Frankrijk.

Het kasteel is gebouwd in de 17e eeuw van 1620 tot 1630 voor Henri Hurault, luitenant-generaal in de regering van Orléans. De ontwerper is Jacques Bougier. Een meester beeldhouwer die bekend was om zijn werk in Blois. Het heeft een witte tamelijk strakke gevel. De witte stenen zijn afkomstig uit de streek rond Bourré, meer bepaald uit de vallei van de Cher. De voorzijde van de gevel is barok, de achtergevel heeft een oudere vormgeving. De gevel is opvallend strikt symmetrisch.

Het meubilair is in Lodewijk XVI-stijl. De interieurinrichting van Jean Monier. Het kasteel is altijd in het bezit gebleven van de familie Hurault.





Het is bij lezers van de strip Kuifje van Hergé (Y3304) zeer bekend, omdat het model heeft gestaan voor het kasteel Molensloot uit deze strip. Sinds juli 2001 is er een permanente expositie over Kuifje ingericht.



#### Kasteel van Fougères-sur-Bièvre (Y1236)

Het Kasteel van Fougères is een kasteel in de gelijknamige Franse gemeente Fougères-sur-Bièvre.

In 1030 zetelde er een Heer in Fougères. De burcht van Fougères was tijdens de Honderdjarige Oorlog in handen van de Engelsen. Toen zij de burcht in 1429 verlieten, was dit niet meer dan een ruïne. Vanaf 1470 liet Pierre de Refuge, voormalig raadsman van prins Karel van Orléans en penningmeester van koning Lodewijk XI, het kasteel heropbouwen. Tussen 1510 en 1520 liet Jean de Villebresme, kleinzoon van Pierre de Refuge, het kasteel verbouwen in renaissancestijl. Hij liet onder andere een overdekte galerij bouwen.

Na de Franse Revolutie werd het kasteel gekocht door René Lambot, die er vanaf 1812 een spinnerij in onderbracht. Dit bleef zo tot 1901.

Ondanks de aanpassingen in de stijl van de renaissance heeft het kasteel zijn uiterlijk van versterkte burcht behouden. Het kasteel is gebouwd met kalkstenen blokken en enkel voor de versieringen werd wit tufkrijt gebruikt. Het kasteel is een beschermd historisch monument sinds 1912.



Kasteel van Gien (Y1758)

Het Kasteel van Gien is een kasteel in de gelijknamige Franse gemeente Gien. Het kasteel is omstreeks het jaar 1500 gebouwd. Het wisselde in de loop der eeuwen meermaals van eigenaar. Eind 19de eeuw werd het aangekocht door het departement Loiret. Het kasteel wordt dan het onderkomen voor de "*sous-préfecture*", de rechtbank en de gevangenis. Het kasteel is een beschermd historisch monument sinds 1840. In 1952 veranderde de bestemming ervan en werd het "*Musée de la chasse*" (het museum van de jacht).



Kasteel van Langeais (Y1559)

Het Kasteel van Langeais is een kasteel in Langeais in het departement Loir-et-Cher, in de Loirestreek in het midden van Frankrijk. Het Kasteel van Langeais is in de 10e eeuw gebouwd als versterking door Fulco III van Anjou op een overstekend gesteente boven de smalle vallei van de Roumer in het begin van de Loirevallei.

In de 12e eeuw werd de versterking verder uitgebouwd en versterkt door Richard I van Engeland (koning Richard Leeuwenhart) (Y3238).



Koning Filips II van Frankrijk heroverde het fort echter in 1206. Uiteindelijk werd het fort door de Engelsen vernietigd tijdens de Honderdjarige Oorlog.



Lodewijk XI van Frankrijk (1461-1483) (Y743) heeft het laten herbouwen tot de staat waarin het vandaag de dag verkeert. Het kasteel is een van de beste voorbeelden van late middeleeuwse architectuur. Het kasteel staat vooral bekend om zijn monumentale gedecoreerde schoorstenen.

De grote hal van het kasteel was het toneel van de bruiloft tussen Anna van Bretagne (15 jaar) en koning Karel VIII van Frankrijk op 6 december 1491. Het politiek geregelde huwelijk moest de relatie tussen het hertogdom Bretagne en het koninkrijk Frankrijk versterken en behouden.

In 1886 kocht Jacques Siegfried het Kasteel van Langeais en begon aan het herstel en de restauratie. Hij verzamelde een prachtige collectie tapijten en antieke meubelen. Hij schonk het kasteel aan het Institut de France, de huidige eigenaar van het kasteel. Het Kasteel van Langeais is geopend voor het publiek.



Kasteel van Loches (Y2402)

Het Kasteel van Loches is gelegen in het Franse departement Indre-et-Loire in de Loirevallei. De bouw is begonnen in de 9e eeuw. Het kasteel is gelegen op meer dan 480 meter boven de rivier de Indre en domineert daardoor het gelijknamige dorp Loches.

Het kasteel is veroverd en bezet geweest door Hendrik II van Engeland en zijn zoon Richard I van Engeland (Richard I Leeuwenhart) gedurende de 12e eeuw. Het weerstond de aanvallen van koning Filips II van Frankrijk (Y1027) in de oorlog tussen beide landen om de heerschappij van Frankrijk. Uiteindelijk werd het kasteel heroverd door koning Filips II van Frankrijk in 1205. In zijn opdracht werd het kasteel omgebouwd tot een gigantisch militair fort.



Het kasteel zou een van de favoriete verblijven van koning Karel VII van Frankrijk worden. Hij schonk het aan zijn maîtresse Agnès Sorel als haar verblijf (trouwe lezers van de Spaarnepost kennen die van de Agnes Sorel soep, die werd geschonken tijdens het tienjarig jubileum van Op Hoop van Zegels in 1921). Door koning Lodewijk XI van Frankrijk werd het, nadat hij er was opgegroeid, verbouwd tot staatsgevangenis, omdat hij de voorkeur gaf aan het koninklijk Kasteel van Amboise.

Gedurende de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog tegen de Engelsen, gefinancierd en gesteund door Frankrijk, gebruikte koning Lodewijk XVI van Frankrijk het kasteel als gevangenis voor Engelse krijgsgevangenen.

In de tijd van de Franse Revolutie is het kasteel zwaar beschadigd geraakt. In 1806 begon de grote restauratie maar vandaag de dag zijn er nog steeds delen als ruïne zichtbaar. Tegenwoordig is het eigendom van de gemeente Loches en is het, samen met het klooster Saint-Ours, open voor het publiek.



Kasteel van Le Plessis-Bourré (fig. Y3081)

Het Kasteel van Plessis-Bourré is gelegen in de gemeente Écuillé (departement Maine-et-Loire). Het bevindt zich op een afstand van 15 km ten noorden van Angers, halverwege de valleien van de Mayenne en de Sarthe. Dit kasteel is merkwaardig te noemen doordat het maar enkele veranderingen heeft ondergaan aan de buitenbouw sinds de opbouw ervan meer dan vier eeuwen geleden.

Jan Bourré heeft het domein aangekocht dat tot 26 november 1462 eigendom was van de familie Saint-Maure. In de periode van 1468 tot 1473 heeft hij het kasteel - zoals we het nu kennen - laten bouwen op dat grondgebied. Jan Bourré (1426 - 1506) was minister van Financiën en de rechterhand

van koning Lodewijk XI van Frankrijk. Later werd Karel Bourré kamerheer van de koning en tevens eigenaar van de gebieden Vaux en Beaumont.

Het kasteel werd door twee Franse koningen in de 15e eeuw bezocht, namelijk Lodewijk XI, op 17 april 1473, tijdens een pelgrimstocht in Notre Dame te Béhuard en Karel VIII, op 10 juni 1487, vergezeld door zijn oudste zus, regent Anna van Beaujeu. In 1751 werd het kasteel gekocht door de familie van Ruillé; 43 jaar later, in 1794, werd Jan-Guillaume Rouillé vermoord. In 1850 stond het kasteel te koop, maar niemand wilde het kopen en het kasteel dreigde plaats te maken voor een steengroeve. Een zekere Monsieur Avenant, notaris in Angers, was bekommerd om het behoud en kocht het in 1851.

In 1911 werd het kasteel gekocht door Henri Vaïsse, neef van Claude-Marius Vaisse, perfect en senator van Lyon onder het Tweede Keizerrijk, beter bekend als "Houssmann Lyonnais". Bij het overlijden van Henri Vaïsse liet hij het kasteel na aan zijn neef François Reille-Soult, hertog van Dalmatië en afgevaardigde van het departement van de Tarn, die het toegankelijk maakte voor het publiek en een rondleiding uitstippelde. Het kasteel is vandaag de dag nog steeds in handen van de nakomelingen van François Reille-Soult van Dalmatië. Daarnaast staat het kasteel genoteerd als historisch monument met zijn watergedeelte, slotgrachten en de lanen, vastgelegd op 1 juni 1931.



Kasteel van Valençay (Y1128)

Het Kasteel van Valençay is een kasteel in de gelijknamige gemeente Valençay, in het departement Indre in Frankrijk. Het was eerst eigendom van John Law, later van Charles-Maurice de Talleyrand. (Y895)



Hoewel het kasteel in de provincie Berry staat, is de architectuur vergelijkbaar met de renaissancekastelen van het Loiredal, met name het Kasteel van Chambord. Het landhuis werd geprezen als "een van de mooiste op aarde" door George Sand, die er ook op wees dat "geen koning

een meer schilderachtig park bezit". Sedert 24 september 1975 staat het op de lijst van 'historische monumenten'.

Talleyrand, die in 1816 terugkeerde om er te wonen, was gemeenteraadslid en vervolgens burgemeester van Valençay. Hij zorgde voor de heropbouw van de spinnerij, die leverde aan de fabrieken van Châteauroux, Issoudun en aan de familie Sellière uit Parijs. Talleyrand won in 1819 een medaille op de expositie van Parijs. Tevens was hij ook verantwoordelijk voor de oprichting van de torenspits op de kerk in 1836, de creatie van een nieuwe begraafplaats en het aanbrengen van grond voor de bouw van het stadhuis.



Kasteel van Villandry (Y995)

Het Kasteel van Villandry ligt ten oosten van Villandry in het departement Indre-et-Loire. Het kasteel ligt aan de Cher, vlak voordat deze uitmondt in de Loire.

Het is gebouwd in renaissancestijl. Van een vroegere burcht resteert nog een vierkante donjon. Het kasteel is vooral bekend vanwege zijn tuinen in 16e-eeuwse stijl. Er zijn een moestuin, een groentetuin, kruidentuin en een bloementuin verdeeld over verschillende terrassen. De tuinen zijn afgezet met groene taxus- en buxushagen.

Het Kasteel van Villandry verkeerde tot de zestiende eeuw in de anonimiteit, op een zijdelingse vernoeming in een vredesverdrag tussen de Franse koning en het machtige en rijke geslacht Plantagenêt na. In 1532 kwam het namelijk in handen van Jean Breton, de staatssecretaris van financiën van Frans I. Deze was al bezig met de bouw van zijn kasteel Villesavin bij Chambord, toen hij Villandry verwierf. Het was in die tijd een feodaal kasteel met de naam Colombiers. Breton maakte het kasteel echter met de grond gelijk en spaarde hierbij alleen de oude, grijze toren en de slotgracht. Ook de tuinen werden hierna grondig onder handen genomen. Duidelijk in het nieuwe ontwerp was de Italiaanse invloed; Breton was namelijk ambassadeur in Italië geweest en had zich toen in zijn vrije tijd beziggehouden met de Italiaanse tuinkunst. In 1536 werd Villandry voltooid: het was het laatste grote renaissancekasteel dat aan de Loire zou worden gebouwd.

Tot 1754 bleef het Kasteel van Villandry eigendom van de afstammelingen van Jean Breton, maar in dat jaar werd het gekocht door de uit de Provence afkomstige markies van Castellane. Hij paste de gevels aan de klassieke smaak van die tijd aan, bekroonde de oude toren met een paviljoen, veranderde de tuinen naar de nieuwste tuinmode en voorzag het interieur van het kasteel van het comfort van de achttiende eeuw.

Het kasteel dreigde in 1906 gesloopt te worden, maar werd van zijn ondergang gered door de Spaanse dokter Joachim Carvallo en zijn Amerikaanse echtgenote Ann Coleman. Carvallo, de voorvader van de huidige eigenaar, gaf zijn carrière op om zich volledig te kunnen wijden aan de restauratie van zijn kasteel: hij wilde het namelijk herstellen in de staat die het in de zestiende eeuw had. Ook de tuinen werden aangepast, zodat ze beter pasten bij de renaissancestijl van het kasteel. Carvallo was een van de eerste kasteel-eigenaren die zijn kasteel openstelde voor publiek. Van het

feodaal kasteel bleef overigens enkel nog de 14de-eeuwse slottoren over. Het renaissancekasteel is gebouwd in de stijl van de kastelen van de Loire, het is een grotere versie van het kasteel van Villesavin. De bijgebouwen met daken in de stijl van Mansart (Y1471) en de twee paviljoenen die de ingang van het kasteel omringen werden vanaf 1754 gebouwd.



De tuinen van het kasteel zijn een reconstructie van een tuin in Franse stijl uit de veertiende eeuw. Men heeft zich daarvoor op oude teksten gebaseerd. De tuinen zijn onderverdeeld in drie terrassen. Het bovenste terras bestaat uit de *watertuin* met watervallen omringd door haagbeukhagen. Een terras lager bevindt zich de *siertuin* met buxussen en taxusbomen die kunstig gesnoeid zijn. Het laagste terras is de *moestuin*, aangelegd in de vorm van een borduurwerk. Nadat het kasteel op 12 april 1927 op de lijst van geklasseerde monumenten werd gezet, werd het op 4 september 1934 als dusdanig erkend.

Index van de besproken kastelen langs de Loire:

- Kasteel Clos Lucé in Amboise (fig. Y1759)
- Kasteel van Amboise (fig. Y929, Y1390)
- Kasteel van Angers (fig. Y1210)
- Kasteel van Azay-le-Rideau (fig. Y2464)
- Kasteel van Blois (fig. Y1255)
- Kasteel van Chambord (fig. Y924, Y3703)
- Kasteel van Chaumont (fig. Y3947)
- Kasteel van Chenonceau (fig. Y610, Y611, Y3595)
- Kasteel van Cheverny (fig. Y980)
- Kasteel van Fougères-sur-Bièvre (fig. Y1236)
- Kasteel van Gien (fig. Y1758)
- Kasteel van Langeais (fig. Y1559)
- Kasteel van Loches (fig. Y2402)
- Kasteel van Le Plessis-Bourré (fig. Y3081)
- Kasteel van Valençay (fig. Y1128)
- Kasteel van Villandry (fig. Y995)